

ЩОДО САМОРЕГУЛЮВАННЯ ЗЕМЛЕОЦІНОЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У США

УДК 349.41: 346.1

Вивчення зарубіжного досвіду делегування частини функцій державного регулювання до саморегулювальних організацій є особливо актуальним на сьогодні, оскільки інтеграція України в світовий простір вимагає гармонізації національних інститутів з загальноприйнятими міжнародною спільнотою. Однією з істотних ознак Європейського законодавства та США є зменшення ролі держави в регламентації суспільного життя та економічних відносин і передача своїх функцій громадським інституціям, з неодмінним закріпленням основних прав та обов'язків. Тому вдосконалення публічного регулювання господарської діяльності є невід'ємним компонентом соціально-економічного розвитку держави. Програма економічних реформ «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» на 2010–2014 роки затверджена Указом Президента України від 27 квітня 2011 року N 504/2011 вбачає основними кроками на шляху трансформації економіки формування режиму максимального сприяння національному бізнесу шляхом зменшення втручання держави в економіку, зниження адміністративних бар'єрів для розвитку бізнесу, модернізація податкової системи й поглиблення міжнародної економічної інтеграції України. З цією метою пропонується часткове заміщення функцій державного регулювання саморегулюванням. Відповідно до цієї програми Національними планами дій передбачено створення умов для розвитку саморегулювальних організацій (далі – СРО) і поступової передачі їм частини функцій державного регулювання та контролю. Так Пункт 185.2 Національного плану дій на 2012 рік, затверджений Указом Президента від 12 березня 2012 передбачав скасування ліцензування господарської діяльності щодо проведення робіт із землеустрою та землеоціночних робіт та запровадження сертифікації спеціалістів, які виконують такі роботи у термін до липня 2012 року. План дій був

виконаний лише частково. З 2 жовтня 2012 року був прийнятий Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо дерегуляції господарської діяльності з проведення робіт із землеустрою та землеоціночних робіт», але не дивлячись на багатообіцяючу назву, зміни відбулись лише в організації робіт в сфері землеустрою, ліцензування землеоціночних робіт все ще є вимогою провадження господарської діяльності в даній сфері.

Тож **метою** даної статті є розгляд особливостей функціонування інституту саморегулювання в сфері оціночної діяльності у США, визначення його основних переваг і можливих ризиків та формування пропозиції щодо адаптації інституту саморегулювання в національну систему регулювання землеоціночної діяльності.

Проблеми пов'язані із становленням інституту саморегулювання в різних сферах підприємницької діяльності привертають увагу широкого кола дослідників як зарубіжних так і вітчизняних. Науково-теоретичну основу нашого дослідження склали праці Воскресенської Є. В., Крахмалева Є. В., Лабінцева Є. І., Лобанової Є. І., Лобозинської С. М., Науменко А. В., Разнера Д. В., Саліна П. Б., Сердюка Т. В.

Інститут саморегулювання у світі відомий вже давно. Прототипом саморегулювальних організацій вважають римські колегії, середньовічні гільдії та цехи, які виникають в Західній Європі з XI по XVIII століття. Цехи об'єднували майстрів однієї чи декількох подібних професій. Їх ціллю було закріплення правового положення ремісників та їх монопольне право виробництва або збуту певної продукції на певній території [25, с. 37].

Перші СРО починають виникати на початку 20 століття в США та Великобританії. Власне першою саморегулювальною організацією в сучасному розумінні вважається Нью-Йоркська фондова біржа, яка створила систему правил поведінки на фондовому ринку та контролювала за їх неухильним виконанням всіма її учасниками. Історія розпочинається 17 травня 1792, коли 24 брокери підписали Buttonwood Agreement – угода про встановлення фіксованого розміру комісійних та наданні один одному пільг під час

переговорів з продажу цінних паперів [19, с. 230]. Даний договір був направлений на обмеження конкуренції на фондовому ринку. Вперше термін «саморегулювна організація» (self-regulatory organization) був введений в законодавчий обіг у США законом «Про фондові біржі» в 1934 році. Однак жодна з таких організацій цей термін в своїй назві не використовує.

Як відмічає Салін П. Б. поява СРО в США мала місце в результаті еволюційного природнього процесу розвитку ринкових інститутів в економіці, необхідності впорядкування і регламентації взаємовідносин держави та господарської діяльності та була викликана необхідністю. Поступово назріла потреба об'єднання учасників ринку за галузевою або професійною ознакою з ціллю вироблення єдиних правил і стандартів, представництва та захисту інтересів членів організації перед державою. СРО виникають до того, як необхідність регулювання певних сфер професійної діяльності була усвідомлена державою. Внаслідок створення ефективної системи саморегулювання здійснення жорсткого контролю з боку держави стало просто не потрібним [22, с.34]

Система саморегулювання в сфері оціночної діяльності в США починає формуватися в 30-ті роки 20 століття. В 1932 р. був створений Інституту оцінки (Appraisal Institute) з резиденцією в місті Вашингтоні, який на даний момент об'єднує в своїх лавах понад 23 тисяч чоловік в 60 країнах світу. Дана організація є визнаним в світі лідером в сфері професійної підготовки оцінювачів впродовж 50 років після заснування. Також Інститут оцінки займається науковою розробкою та вдосконаленням методології оцінки, видавництвом спеціалізованої літератури в даній сфері, інформаційним забезпеченням процесу оцінки, бере участь в розробці законопроектів в сфері оцінки та формуванню державної політики [1].

Чільне місце в саморегулюванні даної сфери належить Американській спілці оцінювачів (American Society of Appraisers), яка є багатопрофільною некомерційною міжнародною організацією оцінювачів за різними напрямками. Ціллю спілки є вироблення суспільної довіри до професії через відповідність найвищим

рівням етичних та професійних стандартів. В своєму складі має наступні підрозділи: освітній фонд (з метою ознайомлення з правильним застосуванням методології оцінки), комітет політичних дій (бере участь в розробці законодавчих актів), та стипендіальний фонд (фінансово підтримує науковий вклад в розвиток оціночної діяльності акредитованих оцінювачів) [3].

Професійне саморегулювання в США відіграє важливе значення в розвитку оціночної діяльності. СРО оцінювачів підвищують якість освіти, пропагують та підтримують розвиток науки та забезпечують конструктивний діалог між державними структурами та оціночною спільнотою. Також на рівні СРО кращі можливості організації міжнародного спілкування та обміну досвідом з СРО інших країн. Можливе застосування дисциплінарних стягнень з осіб, які не дотримуються внутрішніх стандартів та професійна діяльність яких дискредитує СРО. На даний момент оцінювачі не зможуть отримати серйозне замовлення з оцінки від крупних компаній, якщо вони не нададуть підтвердження професійної освітньої підготовки та членства в одній із саморегулювальних організацій, таких як Інститут оцінки або Американська спілка оцінювачів, що буде свідченням високої кваліфікації та позитивної репутації оцінювача. Дані вимоги замовників слугують мотивом отримання професійного звання, наприклад, «Члена інституту оцінки». Тобто СРО розглядається як своєрідний колективний «бренд», ризик виключення з якою загрожує втратою клієнтів та можливо й професії взагалі.

Таким чином склалась певна культура здійснення оціночної діяльності та СРО стали незамінними учасниками ринку. СРО забезпечують такі переваги:

- саморегулювання є більш гнучким та забезпечує ефективний зворотній зв'язок професійної спільноти з керівними органами. Фахівці в певній галузі краще знають особливості та деталі провадження своєї професійної діяльності, тому можуть оперативніше виявляти слабкі місця, прогнозувати перспективи розвитку професійної діяльності та формулювати більш досконалу стандартизацію. Саморегулювання працює швидше за державне

регулювання, що сприяє упровадженню інноваційних досягнень в галузь або професію та швидкому реагуванню на конкретну ситуацію. Члени СРО отримують повноваження впливати на нормотворчість в своїй галузі;

- зменшення адміністративних бар'єрів у доступі до професії, тим самим держава зменшує витрати на утримання чиновницького апарату. Наприклад, з галузі, яка виводиться з-під ліцензування, доцільно вводити механізми саморегулювання, які б підтримували стандарти професії. СРО розглядається як один з ефективних способів боротьби з проявами корупції;

- СРО забезпечують ефективних способів досудового вирішення конфліктів. На базі СРО створюється третейські суди з метою розв'язання спорів між учасниками або споживачем послуг та учасником СРО. Функція третейського судочинства є особливо важливою, оскільки судова система не може забезпечити професійного судження відносно того чи іншого звіту з експертної оцінки. Тому процедуру експертизи та третейського розгляду помилок та недоліків оцінювачів потрібно створити самій СРО [13, с. 108];

- збільшує довіру споживачів до послуг, що пропонується учасниками СРО, оскільки тут діє принцип репутаційної відповідальності, тому навіть компенсації за неякісне надання послуг споживач може швидше отримати від СРО, аніж при звичайному цивільному позові;

- забезпечується кращий зв'язок та обмін досвідом з міжнародною професійною спільнотою, забезпечує реалізацію освітньо-просвітницької функції в конкретній сфері.

Однак ці достоїнства СРО будуть знівельовані, якщо не врахувати наступні ризики. Не виключенням були прецеденти, коли такі організації оцінювачів у США були зацікавлені лише в фінансових вигодах, забуваючи при цьому основну мету діяльності. Такі організації не мають ні системи відбору кандидатів, ні перевірок їх діяльності, фактично членом такої організації може стати будь-хто, хто сплачує внески. Для оціночної спільноти звання присудженні такою організацією не мають ніякої ваги. Це слу-

гуватиме підґрунтям для діяльності низько кваліфікованих та не добросовісних оцінювачів.

У зв'язку з кризою на ринку нерухомості в кінці 80-х та крахом багатьох банків та фінансових установ США, які надавали кредити під заставу нерухомості, Конгрес США прийняв спеціальний закон «Про реформування, оздоровлення та контроль фінансових інститутів» (Financial Institution Reform, Recovery and Enforcement Act – FIRREA) в 1989 році, або ж за не офіційною назвою «про спасіння позиково-ощадних асоціацій». Однією з причин кризи було визнано оцінювачів, які формували занижені дані про вартість об'єктів нерухомості, на котрих основувались фінансові установи-кредитори. Тому Розділом X цього закону посилювалось державне регулювання оціночної діяльності шляхом ліцензування, щоб не уповноважені на те державою оцінювачі не могли здійснювати оцінку для фінансових установ. З метою підвищення професіоналізму та формування громадської довіри до оціночної діяльності на федеральному рівні був створений спеціальний орган – Фонд оцінки (the Appraisal Foundation), якому були делеговані повноваження з урегулювання оціночної діяльності шляхом впровадження кваліфікаційних вимог до оцінювачів та стандартів оцінки. Всі інші повноваження були залишені саморегулювним організаціям. Свою роботу Фонд оцінки здійснює через два підрозділи – Раду з стандартизації оцінки (the Appraisal Standards Board) та Рада з кваліфікаційних вимог до оцінювачів (the Appraisal Qualifications Board). Рада з стандартизації оцінки займається розробленням та оновленням загальнознайомих стандартів оцінки, відомих як «Єдині стандарти професійної оціночної практики» («Uniform Standards of Professional Appraisal Practice»). Дані стандарти були прийнятими також в Канаді, деяких країнах Південної Америки та Азії. Оновлення стандартів оцінки здійснюється кожні чотири роки, останнє було здійснене 1 січня 2010 року. Кваліфікаційна рада встановлює мінімальні вимоги до рівня знань та практичних навичок, якими має володіти майбутній оцінювач. Тобто органи, що здійснюють екзаменування оцінювачів на рівні штату у своїх вимогах повинні основу-

ватись на «Кваліфікаційних критеріях оцінювачів нерухомості» («Real Property Appraiser Qualification Criteria»), розроблених кваліфікаційною радою. Кожен штат наділений повноваженнями по створенню спеціальних структур, що будуть проводити ліцензування оцінювачів та екзаменування оцінювачів. Оцінювач має право проводити оцінку в тому штаті, в якому отримав ліцензію. В 35 штатах ліцензуванню підлягають всі види оціночних робіт, в інших лише ті, що передбачають оцінку для кредитних установ та для державного замовлення [6]. На думку практикуючого оцінювача з штату Каліфорнія, державний контроль пов'язаний з оцінкою нерухомості є досить слабким. На практиці штатний екзамен на отримання вищої ліцензії (в Каліфорнії – генеральний сертифікат) здати неважко. Оскільки ліцензування проводять державні органи, а саме державні службовці, які не є професіоналами в цій сфері. Це і призводить до появи на ринку некомпетентних оцінювачів, які мають штатну ліцензію [12].

Аналізуючи особливості саморегулювання в Західній Європі Ерік Новак, Роланд Ротт та Тілл Генрі Мар відмічають, що регулювання корпоративного управління, яке ґрунтується на добровільному примусі є неефективним. В даний час ці країни шукають більш ефективне поєднання приватного та публічного регулювання, тобто мова йде про інакшу регулюючу стратегію – співрегулювання, яке має на меті досягнення приватними компаніями цілей, визначених органами державної влади [4].

Таким, чином ми проаналізували переваги та недоліки інституту саморегулювання в сфері оціночної діяльності в США. Переконались, що не врахування ризиків саморегулювання може призвести до плачевних наслідків, однак, і за відсутності даного інституту держава не впорається з повноцінним регулюванням вузькогалузевої професійної діяльності або ж інакше регулювання перетвориться на тотальний контроль. На даний момент, США обрала оптимальне регулювання інституту оцінки шляхом паритетного поєднання державного регулювання та саморегулювання як спроби скомбінувати позитивні сторони обох видів регулюван-

ня. Дану модель регулювання можна охарактеризувати як співрегулювання.

Необхідність державного регулювання землеоціночної діяльності в Україні була пов'язана з вибудовуванням ринкових економічних відносин та приватизацією державної власності. Таким чином виникнення оціночної діяльності було зумовлене об'єктивними потребами: забезпечити обіг речових прав на ринку земель, забезпечити приватизаційні процеси державної та комунальної власності та захистити державні та приватні інтереси від продажу земельних ділянок не за ринковими цінами. Тому з метою поживлення формування даного інституту, оціночна діяльність була фактично насаджена зверху. Соціально-економічною значущістю земельних ресурсів для держави та суспільства (відповідно до статті 14 Конституції України земля є основним національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави) зумовлюють підвищений рівень вимог до здійснення землеоціночних робіт. Починаючи з 2001 року було запроваджене їх ліцензування. Однак на даному етапі інститут ліцензування вичерпав себе і лише гальмує розвиток ринку оціночних послуг. Ліцензування створює додаткові адміністративні бар'єри у доступі до професії, однак не дає можливість визначити недобросовісного та некомпетентного оцінювача. З метою організації прозорого конкурентного середовища необхідно усунути цю перешкоду. Тобто система регулювання повинна бути зосереджена не на юридичних особах котрим видаються ліцензії, а на суб'єктах, які безпосередньо формують судження про вартість земель та де професійна репутація конкретного оцінювача буде відігравати провідну роль. Таким чином має змінитись об'єкт контролю.

В даний момент вітчизняні СРО не відповідають тому розумінню СРО, яке вкладається міжнародною спільнотою. Вони є громадськими організаціями та регулюються Законом України «Про громадські об'єднання». Такі організації не наділені правом здійснювати частину повноважень, делеговану державою. Як зазначає Басова А. В. саморегульвні організації повинні здійснювати реалізацію частини публічно-правових функцій (нормотворчої,

контрольної, охоронної, інформаційної), які стосуються не тільки членів СРО, але й державу і суспільство в цілому. Приватноправові функції (представницька, арбітражна, освітньо-просвітницька) спрямовані на задоволення внутрішніх інтересів [9]. Тобто тут мова йде про особливу природу СРО, яка є комерційною корпоративною організацією за своєю організаційно-правовою формою, але наділена публічними функціями, та звільняє державу від частини їх виконання.

Крахмалєва Є. В. визначає умови функціонування саморегульованих організацій, наголошуючи, якщо правова інфраструктура настільки добре відпрацьована, то звичка дотримуватись норм права може стати настільки стійкою, що дозволить державній системі значно знизити витрати на репресивний апарат, все більше розширюючи простір довіри [13]. Таким чином саморегулювання є ознакою та наслідком розвинутого громадянського суспільства, яке розглядають як «енергія суспільної самодіяльності і самоорганізації громадян» [20, с. 28]. Однак, як зазначає Безродна В. Ф. в Україні інститути громадянського суспільства переважно ще занадто слабкі для того, щоб повноцінно виконувати свої функції, гарантувати реальну причетність громадян до формування державної політики. А на першому місці серед обставин, що заважають формуванню дослідниця виділяє низький рівень правосвідомості населення й відсутність фактичних гарантій для підтримки панування права [10, с. 12].

Враховуючи вище зазначене, на нашу думку, перехід до делегованого саморегулювання має бути максимально виваженим з наданням СРО лише частини державних повноважень, оскільки професійна спільнота повинна бути готовою до тієї відповідальності, що покладається на неї. Для початку модель має бути апробована на міцність. А в майбутньому відповідно до результатів їх діяльності можна робити висновки про розширення сфери впливу СРО на оціночну спільноту. До того ж дуже важко передбачити всі особливості делегованого саморегулювання, коли воно знаходиться в зародковому стані.

Встановлення оптимального співвідношення і взаємодії між публічними та приватними методами регулювання є однією із актуальних проблем розвитку і вдосконалення законодавства в сфері оціночної діяльності в сучасних умовах [11, с. 34]. Тому не потрібно розглядати модель державного регулювання та саморегулювання як дві альтернативні моделі регулювання оціночної діяльності. Необхідно не просто одну модель замінити на іншу, а виділити достоїнства кожної, та скомбінувати їх так, щоб обидві були позбавлені недоліків. Так П. В. Крючкова зазначає, що співрегулювання – це паритетне регулювання певної сфери як професійною спільнотою так і органами державної влади [14, с. 54]. Тобто в даному випадку саморегулювання розглядається не як доповнення державного регулювання, а як дві рівноправні складові єдиного механізму координації оціночної діяльності. Саморегулювання здійснює стандартизацію оціночної діяльності, а державне регулювання надає правову підтримку їх впровадження та контролю за їх застосуванням

Тож приходимо до наступних **висновків**. Відповідно до програми економічних реформ передбачається підвищення ролі СРО, зокрема в розглянутому випадку шляхом виведення з-під ліцензування землеоціночних робіт та делегування частини державних функцій по їх врегулюванню СРО. Зарубіжний досвід демонструє, що наявність у системі національного регулювання оціночної діяльності СРО і розширення умов саморегулювання є гарантією високих професійних стандартів в даній сфері. Однак, необхідне врахування і ряд можливих ризиків аби СРО не перетворилась в монополістичну забюрократизовану надбудову ринку оціночних послуг, яка покриває недобросовісних оцінювачів. Основним завданням законодавця є не заміна однієї моделі регулювання на іншу, а їх комбінування аби виділити достоїнства кожної та забезпечити високі професійні стандарти в сфері землеоціночної діяльності, тому мова йде скоріше про співрегулювання.

1. *About The Appraisal Foundation: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.appraisalfoundation.org/>*

2. *Appraisal institute: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.appraisalinstitute.org/about/>*
3. *David Ratner «Self-Regulatory Organizations», 19 Osgoode Hall – 1981. – 669 p.*
4. *Eric Nowak, Roland Rott, Till G. Mahr. Does selfregulation work in a civil law country? An empirical analysis of the declaration of conformity to the German Corporate Governance Code. – University of Lugano. – 31.08.2004 – 5 p.*
5. *Sandra F. Braunstein, Director, Division of Consumer and Community Affairs, The Community Reinvestment Act, Testimony Before the Committee on Financial Services, U.S. House of Representatives, 13 February 2008.*
6. *The international society of professional valuers: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.appraisers.org/ARM_Home.aspx*
7. *Uniform Standards of Professional Appraisal Practice: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://en.wikipedia.org/wiki/>*
8. *Vseslova: он-лайн словарь: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vseslova.com.ua/>*
9. *Басова А. В. Саморегулируемые организации как субъекты предпринимательского права. дис. ... канд. юр. наук: 12.00.03/ А. В. Басова – М. – 2008. – 218 с.*
10. *Безродна В. Ф. Особливості формування громадянського суспільства в процесі політичної модернізації України: автореф. дис. ... канд. політ. наук: спец. 23.00.02 / В.Ф. Безродна. – Одеса, – 2004 р. – 16 с.*
11. *Воскресенская Е. В. Правовое регулирование оценочной деятельности: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03./ Е. В. Воскресенская – Санкт-Петербург. – 2003. – 187с.*
12. *Каталог профессиональных организаций по оценке недвижимости и лицензирования: [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://developerov.net/>*
13. *Крахмалева Е. В. Проблема доверия как фактор углубления кризисных явлений в экономике России / Е. В. Крахмалева // Вестник Самарского государственного экономического университета. – 2009. – № II. – С. 55-59.*
14. *Крючкова П. В. Саморегулирование как дискретная институциональная альтернатива регулирования рынков: дис. ... доктора экон. наук: 08.00.01/ П. В. Крючкова. – М. – 2005. – 283 с.*

15. Лобанова Е. И. Проблемы саморегулирования профессиональной деятельности в области оценки на современном этапе. – 2008. – *Интерэкспо Гео-Сибирь, т.1. – №1. – С.107-110.*
16. Миронов С. Если знаешь задачу и знаешь предел своих сил – победа недалеко // *Оценочная деятельность. – 2011. – №12. – С.5*
17. Модельный закон о саморегулируемых организациях: принят на 29 пленарном заседании Межпарламентской Асамблеи государств-участников СНГ (Постановление №29-7 от 31 декабря 2007 года): [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://rada.gov.ua>
18. Морозов М.Э. Что такое третейский суд?// *Общероссийский информационный ресурс: [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://arbitrage.ru/articles/32-Chto-takoe-treteiskii-sud.html>*
19. Наумеко А. В. Щодо переходу до саморегулювання оціночної діяльності в Україні// *Часопис Київського університету права. – 2009. – №44. – С. 229*
20. Проблемы становления гражданского общества в России: Материалы научного семинара./ Выпуск № 4. – М.: Фонд развития политического центра, 2004. – 288 с.
21. Реверчук С. К. Історія страхування: підручник/ С. К. Реверчук, Т. В. Сива, С. І. Кубів, О. Д. Вовчак. – К.:Знання, 2005 р. – 213 с.
22. Салін П. Б. Некоторые проблемы правового регулирования саморегулируемых организаций // *Право и политика. – 2006. – №7(79). – С.33*

Окрепка А. И. Щодо саморегулювання земле оціночної діяльності у США

В статті розглянуто основні переваги та недоліки функціонування інституту саморегулювання оціночної діяльності в США. Проаналізовано можливі ризики переходу від державного регулювання господарської діяльності в сфері землеоціночних робіт до саморегулювання в Україні.

Ключові слова: оціночна діяльність, землеоціночна діяльність, саморегулівні організації, державне регулювання, співрегулювання.

Окрепкая А. И. О Саморегулировании землеоценочной деятельности в США

В статье рассмотрены основные преимущества и недостатки функционирования института саморегулирования оценочной деятельности в США. Проанализированы возможные риски перехода от государственного регулирования хозяйственной деятельности в сфере землеоценочных работ к саморегулированию в Украине.

Ключевые слова: оценочная деятельность, землеоценочная деятельность, саморегулируемые организации, государственное регулирование, сорегулирование.

Окрепка А. І. About the self-regulation of land evaluation activity in the USA

The article deals with main pros and cons in the USA evaluation activities and functioning of self-regulation institute. Probable risks of the implementation of the self-regulation institute to the existing system of land evaluation of Ukraine are analyzed.

Key words: evaluation activity, land evaluation activity, self-regulating organizations, state regulation, cooperated regulation.

Романко С.М.

**ГЛОБАЛЬНА ЕКОЛОГІЧНА ПОЛІТИКА :
СПІВПРАЦЯ УКРАЇНИ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО
СОЮЗУ**

УДК 349.6

Міжнародне екологічне співробітництво України здійснюється в рамках укладених відповідних міжнародних договорів - міждержавних, міжурядових і міжвідомчих, регульованих нормами міжнародного права. Враховуючи, що у сучасному світі на фоні глобальної екологічної кризи надзвичайно активно відбувається інтеграція господарських, технологічних та інформаційних структур, які все більше стають транснаціональними, міжнародне екологічне співробітництво набуває надзвичайно важливого значення. Тому на сьогодні існує нагальна потреба розробки сучасної стратегії зовнішньої екологічної політики України, яка б відповідала реаліям сьогодення, забезпечувала національні інтереси і сприяла б реалізації цілей збалансованого розвитку.

Актуальність. Проблеми транскордонних забруднень природних ресурсів та нерационального природокористування – одні із найбільш нагальних і гострих проблем сучасності та вимагають участі усіх держав як на національному, так і на транснаціональному рівнях. Науковці справедливо стверджують, що екологічні проблеми не обмежені національними кордонами, вони мають загальнопланетарний характер [1].

Аналіз міжнародної екологічної політики отримав закріплення та аналіз у **наукових працях** А.П. Гетьмана [2], В.В.Костицького [3], Н.Р. Малишевої [4], С.М. Кравченко [5], П.Д. Пилипенка

ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТАТЕЙ